

Крім того, значний потенціал мають цифрові інструменти, зокрема інтерактивні платформи, електронні термінологічні бази та спеціалізовані словники, які дозволяють студентам працювати з автентичними матеріалами й міжнародними стандартами. Такий підхід забезпечує не лише ефективне засвоєння термінології, а й розвиток навичок самостійної роботи в умовах глобалізованого інформаційного простору.

Важливим аспектом є також формування культури професійного мовлення, що передбачає дотримання норм терміновживання, уникнення невинуватених кальок і надмірних запозичень, а також уміння обирати адекватні мовні засоби відповідно до комунікативної ситуації. Саме це сприяє підвищенню рівня мовної компетентності майбутніх фахівців і забезпечує їхню конкурентоспроможність як на національному, так і на міжнародному ринку праці.

Отже, адаптація та засвоєння іншомовної термінології є важливим складником професійної підготовки студентів технічних спеціальностей, зокрема дорожньо-будівельного напрямку. Урахування сучасних освітніх умов, орієнтація на державні та міжнародні стандарти, а також використання інноваційних методів навчання сприяють формуванню високого рівня термінологічної компетентності, необхідної для ефективної професійної діяльності.

ОСНОВНІ СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ОКАЗІОНАЛІЗМІВ

Ковальова К. Д.

викладач СФКПІ,

Лисенко Н.В.

доцент кафедри української мови та літератури ДДПУ,

кандидат філологічних наук, доцент

Складність перекладу okazіonalіzmu полягає в розумінні okazіonalіzmu й у відсутності його еквіваленту в мові перекладу. Під час перекладу на стадії сприйняття й розуміння вихідного тексту й на стадії створення тексту перекладу присутні автоматизм і творчість. Перекладачі відштовхуються від форми okazіonalіzmu, від тієї словотвірної моделі, за якою воно було створене, намагаючись дати пояснення новотвору. Використовуючи знання про граматичне значення частин слова, його можна поділити на складові

компоненти й побудувати свого роду припущення про значення слова, виходячи з граматичної структури. Проте це стосується в основному okazіоналізмів із чітко подільною структурою.

Okazіоналізми – це мовленнєві явища, які виникають під впливом контексту для вираження смислу та характеризуються такими ознаками: приналежність мовленню; утворюваність; ненормативність; функціональна одноразовість; експресивність; індивідуальна приналежність; словотвірна утворюваність; номінальна факультативність; синхронно-діахронна дифузність. Okazіональні слова класифікуються таким чином: словотворчі (лексичні), фонетичні, семантичні, графічні, синтаксичні (незвичні сполучення слів). Фактори, які впливають на переклад okazіоналізмів: структура й форма okazіоналізму, контекст, наявність фонових знань.

Створення okazіоналізмів автором пов'язано з тією картиною світу, яку він намагається описати. Поява нових лексичних одиниць, зокрема «okazіональних», допомагає читачеві «вжитись» у реальність твору. Більшість okazіональних слів і словосполучень не мають і не можуть мати відповідності в мові перекладу, і перекладач змушений або замінити їх словами, існуючими в мові перекладу, або придумувати свій власний «okazіоналізм». Завдяки ситуації «невпевненості» творче начало активується, і перекладачеві доводиться уточнювати своє припущення про правильність перекладу за допомогою контексту й своїх власних екстралінгвістичних знань. Не будучи впевненим у правильності свого розуміння значення того чи того okazіонального слова й не маючи можливості перевірити свої здогади за словником (okazіональні слова, як правило, не можуть мати словникових еквівалентів), перекладач постає перед своєрідною ситуацією вибору, де йому доводиться приймати рішення на користь того чи іншого варіанту значення okazіоналізму.

Принципова можливість перекладу ґрунтується на єдності логічності думки, а також на наявності в мові семантичних універсалій, і семантичні розбіжності, що існують між мовами, нейтралізуються в мовленні завдяки мовленнєвому й ситуативному контекстові; семантична еквівалентність, необхідна під час перекладу, досягається між текстами, а не між окремими елементами.

Функціональні параметри тексту визначаються різною потенційною можливістю їхньої передачі під час перекладу: переважно передається раціонально-інформаційний зміст. Адекватний переклад передбачає не лише вичерпну передачу смислового змісту оригіналу, а й озвучення його

прагматичного потенціалу, для чого перекладачеві доводиться вносити до тексту перекладу відповідні зміни з урахуванням екстралінгвістичних факторів, унаслідок чого повний переклад тексту й окремих його елементів різняться.

У будь-якому художньому творі є елементи тексту, які не піддаються формальному перекладові. Відсутність еквівалентів у мові перекладу не означає неможливість передачі значення лексичних одиниць у тексті перекладу – для цього створюються оказіональні відповідники. Відхилення від загальної норми мови можна вважати дійсно неперекладними елементами; неперекладним текст може стати, якщо кількість комунікативно вагомих елементів змісту, які не відтворюються в перекладі, більша за кількість відтворених елементів. Якщо умовно поділити процес перекладу на два етапи, то перший етап перекладу – розуміння тексту; другий етап процесу перекладу – перенесення тексту з однієї культури до іншої: співвіднесення зі значенням знаків мови перекладу смислу отримувача тексту оригіналу. Отже, складність процесу перекладу полягає в тому, що перекладачеві доводиться мати справу з декількома смислами, які носять скоріш суб'єктивний, ніж об'єктивний характер. Окрім того, дуже складно перенести текст літературного твору з одного культурного ґрунту на інший – у цьому сенсі складність процесу перекладу носить об'єктивний характер.

Можна виділити такі основні способи перекладу оказіоналізмів: 1) транскрипція й транслітерація, що полягають у тому, щоб за допомогою кирилиці передати латинські букви. Для передачі авторських неологізмів більше підходить метод транслітерації, бо не завжди невідоме звучання неологізму; 2) калькування посідає проміжне місце між повністю перекладними й неперекладними способами передачі новотворів, що полягає в збереженні незмінної внутрішньої форми слова; 3) опис, описовий переклад відрізняється від кальки тим, що в описових способах передачі новотворів інваріантом перекладу є саме значення іноземної одиниці безвідносно до характеру її зв'язків із зовнішньою структурою слова; 4) функціональна заміна – прийом функціональної заміни узуальним словом, найбільш часто вживається для перекладу авторських неологізмів, він є особливо актуальним у випадку так званої безеквівалентної лексики, коли жоден із відповідників, запропонований словником, не підходить до даного контексту; 5) вилучення оказіонального слова з перекладу – явище, прямо протилежне додаванню, при якому слова, які виражають надмірне значення, можуть бути вилучені з тексту.